

Het CDA en het commissariaat

In het onlangs verschenen ontwerp-verkiezingsprogramma 1981-1985 *Om een zinvol bestaan* van het CDA, wordt ervoor gepleit de samenstelling van de Raad van Commissarissen van NV's en BV's met meer dan 100 werknemers te doen plaatsvinden door *directe verkiezing*. Eén derde van het aantal commissarissen moet volgens dit voorstel door de werknemers van de betrokken onderneming worden gekozen, één derde door de kapitaalverschaffers, waarna de aldus gekozen commissarissen gezamenlijk het resterende één derde deel kiezen. Deze wijze van samenstellen van de Raad van Commissarissen zal dus in de plaats komen van de huidige, waarop bij de z.g. structuur-NV's en BV's benoeming plaatsvindt door coöptatie en bij andere vennootschappen door de algemene vergadering van aandeelhouders.

Het voorstel was reeds in eerdere geschriften van het CDA bepleit; genoemd kunnen worden het verkiezingsprogramma 1977-1981 *Niet bij brood alleen* en het in 1978 verschenen rapport *Gespreide verantwoordelijkheid*. Nieuw in het recente ontwerp-verkiezingsprogramma is de toevoeging, dat het voorstel getoetst dient te worden aan het over dit onderwerp te verwachten SER-advies. In de twee andere geschriften ontbreekt deze toevoeging. Daarin vindt men daarentegen wel, dat commissarissen — ook in de nieuw voorgestelde opzet — niet worden gezien als groepsvertegenwoordigers, maar zich verantwoordelijk moeten weten voor het geheel van de onderneming. Die uitspraak brengt een punt ter tafel, dat naar onze mening nauwkeurige aandacht verdient. De beschouwingen in het rapport *Gespreide verantwoordelijkheid* geven meer dan de beide verkiezingsstukken inzicht in de overwegingen, waarop het betreffende voorstel is gebaseerd en bieden ons mede daardoor de gelegenheid nader op dit punt in te gaan.

Het rapport *Gespreide verantwoordelijkheid* geeft in de paragraaf over de Raad van Commissarissen een duidelijke uiteenzetting van de voordelen van het thans voor de z.g. structuurvennootschappen geldende coöptatiesysteem. Deze voordelen zijn de homogeniteit van de Raad van Commissarissen en de gerichtheid van de Raad op het belang van de *gehele* onderneming. Deze voordelen worden als volgt aangeduid: „Het systeem bevordert het overleg vooraf tussen alle betrokkenen, wat de homogeniteit in de R.v.C. ten goede zal komen. Dit is een belangrijk punt van de huidige wetgeving. Kenmerkend voor een onderneming als samenwerkingsverband is immers onder meer dat alle leden van de Raad van Commissarissen zich verantwoordelijk weten voor de gehele onderneming en zich niet als belangenbehartiger beschouwen van welke groepering binnen of buiten de onderneming dan ook”.

Niettemin — zo staat in het rapport — is de *betrokkenheid* van werknemers en aandeelhouders bij de beleidsvorming van de Raad van Commissarissen niet echt wezenlijk vergroot. Ter vergroting van die betrokkenheid wordt dan de directe verkiezing van leden van de Raad door de bij de onderneming betrokken groepen bepleit. Daaraan wordt de hierboven reeds gereleveerde uitspraak verbonden en wel in de volgende bewoordingen: „Hieraan zal op zodanige wijze vorm moeten worden gegeven, dat de samenwerkingsgedachte gewaarborgd blijft: men zit in de RvC niet om een bepaald afzonderlijk belang te behartigen, maar men zit er voor het belang van de gehele onderneming” 2).

Het punt dat in deze beschouwingen ter tafel wordt ge-

bracht, is of een en ander onderling consistent is. Te vrezen valt, dat benoeming van commissarissen door de afzonderlijke groepen en de verantwoordingsplicht aan die groepen, welke daaraan verbonden is, zal leiden tot een ontwikkeling, waartegen het rapport zelf waarschuwt en waarin de leden van de Raad van Commissarissen zich kunnen ontwikkelen tot mandatarissen van de afzonderlijke groepen. Ook de door aandeelhouders benoemde commissarissen kunnen dan terugvallen in die rol en zich opstellen niet meer als mandataris van de gehele onderneming, maar als mandataris van de groep, die hen benoemd heeft. Daarmede zou de polarisatie, die elders al zo veel schade heeft aangericht, ook in de Raad van Commissarissen zijn intrede hebben gedaan. Daarnaast heeft het voorstel, waarbij iedere bij de onderneming betrokken groepering zelf commissarissen benoemt, het bezwaar dat er onvoldoende garanties voor het behoud van kwaliteit en vooral van een *evenwichtige inbreng* van deskundigheid in de Raden van Commissarissen bestaan.

Men kan zich dan ook de vraag stellen, waarom het rapport — gegeven de in het rapport zelf aangevoerde argumenten ten gunste van de samenwerkingsgedachte, ook in de onderneming — niet pleit voor handhaving van het huidige systeem. Daaraan kan nog worden toegevoegd, dat deze procedure voor de z.g. „structuurondernemingen” weliswaar nog betrekkelijk jong is, doch dat in de praktijk in die periode van ernstige bezwaren geenszins is gebleken. Overwogen zou daarom kunnen worden het huidige systeem te handhaven en eventueel tot andere groepen van ondernemingen uit te breiden, ten einde ook in die ondernemingen de factor arbeid bij de samenstelling van de beleidsbepalende organen van de onderneming te betrekken.

Indien men desondanks van mening is dat de betrokkenheid van werknemers en aandeelhouders door een recht van aanbeveling en een recht van veto in het kader van de coöptatieprocedure niet voldoende is, zou gedacht dienen te worden aan een benoemingsprocedure van de leden van de Raad van Commissarissen waarbij de hierboven genoemde risico's vermeden worden. Te denken is aan een procedure waarin de benoeming van alle leden van de Raad van Commissarissen geschiedt in een „overleggroep” van de bij de onderneming betrokken geledingen welke gericht is op het bereiken van een homogene en evenwichtige samengestelde raad. Een Raad van Commissarissen, waarvan *alle* leden worden benoemd door een dergelijke overleggroep zou verre de voorkeur verdienen boven een raad bestaande uit leden die afzonderlijk door de betrokken groeperingen worden gekozen. Een grotere betrokkenheid van werknemers en aandeelhouders, welke uitgangspunt voor het voorstel was, komt dan tot zijn recht, terwijl de hierboven genoemde bezwaren van directe verkiezing van leden van de Raad van Commissarissen worden ondervangen.

J. van Helleman
H.H. de Klerk

1) *Gespreide verantwoordelijkheid*. Een christen-democratische bijdrage aan de discussie over de economische orde. Centrum voor Staatkundige vorming, Dr. Abraham Kuiperstichting/Jhr. mr. A. E. de Savornin Lohmanstichting, 's-Gravenhage, 1978, blz. 106.

2) Idem, blz. 107.